№ 184 ԿԻՐԱԿԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 16

1907

ԵՐԵՍՈՒՆՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 16 № 184

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Երկուշաբթի, դեկտեմբերի 17-ին հանգուցեալ

Միքայէլ Հայրապետեան ՄԻՐԶԱՅԵԱՆՑԻ

մահվան կէս տարվայ առիթով Զգրաշէնի ս. Աստուածածին եկեղեցում կատարվելու է պատարագ և հոգեհանգիստ, որի մասին յայտնում են հանգուցեալի աւուսին Թեկլէն, եղբօրորդիք բժ. Արսէն և Եփրեմ Միրզայեանները: Պատարագի սկիզբն է ցերեկվայ ժամը 11-ին, իսկ հոգեհանգստինը—12-ին:

Երկարատև հիւանդութիւնից յետոյ վախճանվեց

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԹԱԻԱԴԵԱՆԸ,

որի մասին յայտնում է ազգականներին և ծանօթներին հանգուցեալի որդի Մովսէս Թաւադեանը: Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, դեկտեմբերի 16-ին, առաւօտեան ժամը 9½-ին, դէպի Զգրաշէնի ս. Աստուածածին եկեղեցին՝ Թաղումը Շուշում: 2—2

Վշտահար Արշակ և Վանօ Յակոբեանները իրանց ամուսինների և զաւակների հետ միասին յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին՝ առաջինների եղբօր, երկրորդների տեգօր և վերջինների քեռի՝

Իսահակ Նիկօլաեվիչ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

մահը, որը տեղի ունեցաւ ներկայ դեկտեմբերի 7-ին Եալտայում: Հոգեհանգիստը տեղի կունենայ կիրակի, դեկտեմբերի 16-ին, Թիֆլիսում, Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցում (Աբաս-Աբադսկի հրապարակ): Պատարագի սկիզբն է ժամը 10-ին, իսկ հոգեհանգստինը—12-ին: (շ. կ.) 2—2

Կիրակի, դեկտեմբերի 30-ին
ՀԱՅ ՆՈՐԱԲԱՑ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՕԳՏԻՆ
Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում
ԿԸ ԼԻՆԻ
I
Մանկական տօն
ՏՕՆԱԾԱՌ
Մանկական բալ զանազան զգեստներով, մանկական մենուէտ Լիւդովիկոս XIV-ի ժամանակի հագուստներով ԻՆՕԶԵՆՑԻ ի ղեկավարութեամբ
ՍՆԷԳՈՒՐՕՉԿԱ
Ծննդեան պապիկ
Նուէրների բաշխումն, ՍԻՆԵՄԱՏՕԳՐԱՖ
Սկիզբը 6 ժ., կը վերջանայ 9 ժամին
II
Ժամը 10-ից յետոյ հասակաւորների համար
ԿԱՏԻԼԻՕՆ ՄՕՆՍՏՐ, Տօմբօլօ, ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ, Պոտ-շվօ
Սինեմատօգրաֆ II սերիա
2 նուագախումբ, մատչելի բուֆէտ: Օրիգինալ զգեստները պարտադիր չեն:
Տոմսերն արժեն՝ մեծերի համար 2 ր. 10 կ., երեխաների, ուսանողների և աշակերտների համար 1 ր. 10 կոպ.
Տոմսերը կարելի է ստանալ Սուզանաճեանի խանութում և Մազզինի կոնդիտերսկում:
(5, 16, 23, 27, 29, 30) առ. 6—3

ԵՂԲ. ՄԵԼԻՔ-ՄԱՐՈՒԹԵԱՆՆԵՐԻ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
Խ. և Մ. ՄԵԼԻՔ-ՄԱՐՈՒԹԵԱՆՆԵՐԻ
յայտարարում է ի գիտութ. յարգելի վաճառականների, որ նրա Մոսկվայի խանութում վաճառվում են մեծ քանակութեամբ ԳԱԼԱՆՏԵՐԷՅՆԻ զանազան ապրանքներ: Գները շատ մատչելի են: Պատուէրները կատարվում են անյապաղ և ամենայն ճշտութեամբ:
Հասցէն՝ МОСКВА, Никольская улица, домъ графа Шереметьева, Торг. домъ
„Бр. Х. и М. Меликъ-Марутянцъ"
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
← ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ → ← ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ →
(հ. կ.) առ. 15—12

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Թիֆլիսի ժողովարանի աւագների խորհուրդը յայտնում է ի գիտութիւն պ. պ. անդամների և կանդիդատների, որ դեկտեմբերի 20-ին նշանակված է ընդհանուր ժողով՝ անցեալ ընդհանուր ժողովից մնացած հարցերը քննելու համար, հանգուցեալ Մկրտիչ I կաթողիկոսի անունով թոշակաւոր նշանակելու հարցով հանդերձ: Այս ժողովին կը քուէարկվեն այն անձինք, որոնք նշանակված են ժողովարանի կանդիդատներ: 1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Երեքշաբթի, դեկտեմբերի 18-ին,
Հայ դերասանների ընկերակցութիւնը անդամների, կանդիդատների, նրանց ընտանիքների և հիւրերի համար
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ
I
„ԴՕՆ ՊԻԷԴՐՕ"
Դրամա 1 գործ.
II
„ԲԱՑՂՈՒՇ"
Կոմ. 2 գործ.
Սկիզբն է երեկոյեան ժամը 8½-ին: 1—1

Կիրակի, դեկտեմբերի 16-ին,
ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ
—ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ—
կայանալու է
Թիֆլիսի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան օգտին
ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԷՍ „ԿԱՊՈՅՏ ՄԻՐԱԺ"
Մանրամասն ծրագիրը տես 4-րդ երես.
(9.11,14,15,16) առ.

Гановская ул. № 7.
ПОРТРЕТНОЕ АТЕЛЬЕ
ԼԵՒՈՆ ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ
Ընդունվում են
Գեղարուեստական մեծադիր պորտրետների պատուէրներ ամեն տեսակ լուսանկարած պատկերներից, մինչև ցանկացած չափը. գործը կատարվում է արագ և ճաշակով:
Գները 3 ռուբլուց սկսած
Պատուէրները դրվում են պասպարտների մէջ և ըստ ցանկութեան՝ շրջանակներով: 4—6
(կ.ե.հ.) առ.

ԴԱՍԱԿԱՆ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐԻ ՄԱԳԱԶԻՆԸ
Դվորցովայա փող.
Ստացաւ ծննդեան տօների համար մեծ քանակութեամբ ընծաներ, խաղեր, խաղալիքներ, մանկական գրքեր, զբաղմունքներ Ֆրեբէլի մեթոդով. գները մատչելի են բոլորի համար:
Յարգանքով՝ Ա. Կ. Պօղոսեան
(կ. չ. շ.) առ. 3—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անելքներ. Վերջին տեղեկութիւններ. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.—Յովհաննէս Աբէլեանը. Պատգամ. դեկուցագիրը Փոխարքային Մեր քաղաքական գործերից. Թատրոն և երաժշտութիւն, յոբելեար դերասանը. 17 դեկտեմբերի. Տեղեկութիւններ գաւառից. Մահափորձ Բագուի ոստիկանապետի կեանքի դէմ. Ներքին լուրեր. ՖԵԼԻԷՏՕՆ—Մեր խաբ. Նամակ խմբագրութեան. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.—ՔԱՂՈՒԱԾՔՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ԱՆԵԼՔՆԵՐ

Զեկուցագիրը Փոխարքայի մօտ է:

Այնտեղ տրված է ընդհանուր նկարագիր աղէտեալ տեղերի մասին:

Այնտեղ ծրագրված են և մի շարք միջոցներ աղէտեալներին օգնելու համար:

Զեկուցագրի հետ մատուցվել են Փոխարքային մանրամասն վիճակագրական տեղեկութիւններ գաւառների մասին:

Փոխարքան խոստացաւ ծանօթանալ բոլոր նիւթերի հետ և իր կողմից միջոցներ ձեռք առնել օգնութեան գալու տառապեալ ժողովրդին:

Այդ այդպէս:

Իսկ մենք՝ հասարակութեան անդամներս, ժողովրդական զանազան խաւերում գործողներս ինչ պէտք է անենք ներկայումս:

Մենք անելու շատ բան ունենք:

Մեզ վրա ծանրանում են շատ լուրջ պարտաւորութիւններ, որոնց վրա պէտք է առանձին ուշադրութիւն դարձնել:

Մենք պէտք է ուշի ուշով հետևենք մեր ազգաբնակութեան վիճակի փոփոխութիւններին և աջակցենք տառապեալ ժողովրդին գտնելու փրկութեան հնարներ իր համար:

Գաւառական գործողները պէտք է տեղեկացնեն գաւառական և նահանգական վարչութիւններին ազգաբնակութեան դրութեան մասին, որպէսզի այդ վարչութիւնները կարող լինեն անմիջապէս ստուգել տեղեկութիւնները և ներկայացնել աւելի բարձր իշխանութեան:

Այդ գործողները պէտք է նոր մանրամասն ցուցակ կազմեն գարնանացանի կարիքի մասին և ներկայացնեն թէ տեղական վարչութեան և թէ Նըպաստամատոյց Յանձնաժողովին:

Աչքի առաջ ունենալով, որ պետութիւնը կը տայ մի որոշ գումար աղէտեալ ազգաբնակութեանը բաժանելու համար, անհրաժեշտ է որոշել կարիքաւորների թիւը և բաժանել նրանց մի քանի դասերի կարօտութեան աստիճանի վերաբերութեամբ:

Այդ աշխատութիւնը հարկաւոր կը գայ և այն դէպքում, եթէ պետական նպաստը քիչ լինի և անհրաժեշտութիւն զգացվի ուրիշ միջոցների օգնութեան դիմելու:

Ամենամեծ և դժուար գործերից մէկն է հացի պաշարներ հասցնելը դէպի երկրի խոր անկիւնները: Ժողովուրդը շատ տեղ արդէն սպառել է տան մէջ եղած մի քանի տասնեակ պուդ հացեղէնը և արդէն վաճառանոց է վազում. իսկ շուտով հազարաւորներ և տասնեակ հազարաւորներ դէպի ցորենավաճառները և ալիւրավաճառներն են դիմելու հաց ձեռք բերելու համար: Այժմ իսկ հացի գինը չափազանց բարձրացել է, բայց մանաւանդ նա կը սկսի բարձրանալ, երբ կարիքը կը ստիպէ մարդկանց համաձայնվել ամեն տեսակ գնի, միայն թէ հաց ճարվի ուտելու համար:

Հացի պաշարներ ունենալ գաւառական շրջաններում և էժանագին հաց հայթայթել ժողովրդին—ահա այն խոշոր հերթական խնդիրը, որ դրված է մեր առաջ:

Եթէ գիւղական տունը որևէ տեղից կարող է ձեռք բերել մի որոշ գումար, եթէ նա իր անասունները ծախելուց կամ մասնաւոր բանւորութիւնից կարողացել է մի 60 ռուբլի գումար գցել իր ձեռքը, այնուհետև վաճառանոցիցն է կախված թէ որքան հաց կարող է նա գնել այդ գումարով: Եւ արդարև՝ եթէ փոխանակ 3 ռուբլի գնի, որ այժմ գոյութիւն ունի Զանգեզուրում, դուք տաք ժողովրդին հաց 2 ռուբլով, կամ 1 ր. 50 կ. պուդը, այն ժամանակ գիւղացին հնարաւորութիւն կունենայ ոչ թէ 20 պուդ հաց գնելու, ինչպէս այժմ է, այլ 30 և 40 պուդ: Իսկ դա մեծ տարբերութիւն է և թշուառացած ու փոքր պակասութիւն ունեցող գիւղացու համար մեծ օգնութիւն:

Տեղական գործողները պէտք է զբաղվեն այդ էական ու խոշոր հարցով և պէտք է հրաւիրեն նրա վրա թէ հարկային տեսուչների և թէ տեղական վարչութեան առանձին ուշադրութիւնը, որպէսզի արտաքոյ կարգի դիւրութիւններ ստեղծված լինեն հացի փոխադրութիւն և հացի պաշարներ կազմելու համար:

Կան և ուրիշ պարտաւորութիւններ, որոնց մասին առիթ կունենանք խօսելու:

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Էջմիածին, 13 դեկտեմբերի

Փոխարքայի դիւանատունը դիմել է սինօդին և յայտնել, որ հայոց դպրոցների համար ծրագիր և կանոնադրութիւն մշակող յանձնաժողովի նախագահ Հակկէլը մտադիր է մօտ ժամանակում յանձնաժողովի պարապմունքները սկսել: Այդ պատճառով խնդրում է հաղորդել, թէ կաթողիկոսի կողմից նշանակված անդամները, Ստ. Մամիկոնեան և Ս. Տիգրանեան, այլ և տեղակալի նշանակած Յուսիկ արքեպիսկոպոսը երբ կարող կը լինեն Թիֆլիսում լինել: Սինօդը, դպրոցական խնդրի մէջ խառնվելն իր իրաւունքից վեր համարելով, որովհետև դա ենթարկվում է անմիջապէս կաթողիկոսի իրաւունքին, դիւանատան թուղթն ուղարկեց տեղակալին, որ սա հաղորդէ պահանջված տեղեկութիւնը:

— Համաձայն հանգուցեալ կաթողիկոսի վերջին շրջաբերական կարգադրութեան, այս օրերս Մոսկվայի հայ գաղութից Յ. աւ.-քահ. Պօպօվեանի ձեռքով յօգուտ ճեմարանի ստացվեց 3115 ռուբլի:

—Լսվում է, որ եպիսկոպոսների կազմը մեծ եռանդով զբաղվում է կաթողիկոսական թեկնածուների խընդրով: Այս անգամ, ասել են նրանք, թիւրքահայ եպիսկոպոսներից չը պէտի լինի մեր կաթողիկոսը, այլ մեզնից:

—

Սովեալ վայրերի համար նպաստ խնդրող պատգամաւորութիւնը, որ ներկայացաւ Կովկասի Փոխարքային դեկտեմբերի 14-ին, բաղկացած էր հետևեալ անդամներից. 1) Զանգեզուրի գաւառի հայերի և թուրքերի կողմից՝ Յովհաննէս Գէորգբէգեան, Բախշի Տէր-Յարութիւնեան և Լևոն Դանէլեան, 2) Շուշու և Կարիագինի գաւառների կողմից՝ Յովսէփ Խունունց և Ներսէս Մելիք-Փաշայեան, 3) Ջիվանշիրի գաւառի կողմից՝ Դաւիթ Մելիք-Բէգլարեան, 4) Գանձակի գաւառի կողմից՝ Յովսէփ Մելիք-Բէգլարեան, 5) Ղազախի գաւառի հայերի և թուրքերի կողմից՝ Սամսոն Յարութիւնեան, Արշակ Թումանեան, Արտէմ Պետրոսեան, մօլլա Ահմէդէֆենդի-օղլի, Փաշա Քէրիմ-օղլի, Մամադ Գարիմ-օղլի, մօլլա Նաբի Ֆաթալի-օղլի, 6) Արէշի և Նուխու գաւառների կողմից՝ Մելիք-Ջհանեան, 7) Ալէքսանդրօպօլի գաւառի կողմից՝ Մատթէոս վարդապետ, 8) Ախալքալաքի գաւառի կողմից՝ Սիմէօն Զաւարեան, Յովհաննէս Տէր-Յովսէփեան, Յարութիւն Կունճոեան, 9) Բօրչալուի գաւառի կողմից՝ Աւ. և Արտ. Սահակեան, Զաքար Դէմիրխանեան, Ալէքսանդր Թումանեան, 10) Նոր-Բայազէտի գաւառի կողմից՝ Խորէն վարդապետ Մուրադբէգեան, բժ. Վ. Արծրունի, 11) Թիֆլիսի Կենտրոնական Նպաստամատոյց Յանձնաժողովի կողմից՝ Ալէքսանդր Քալանթար, բժ. Ստեփանեան, բժ. Ա. Խատիսեան:

—

Նիւ-Եօրքից հեռագրում են «Голосъ Москвы» լրագրին, որ արտասովոր յուզմունք է առաջացրել հասարակութեան մէջ այն նորութիւնը, որ Միացեալ-Նահանգների պահեստի զօրքը զէնքի կանչելու վերաբերեալ գաղտնի թղթերը վաճառված են Եապօնիային:

—

Թաւրիզ.—Թաւրիզի անջումանը ջանում է իր ձեռքը ձգել տեղական

[illegible]

Նասր-ուլ-Միւլքը նստեց Էնզէլի գնացող նաւը՝ Եւրոպա գնալու համար։ Վերստին զինված խմբերը ժողովվում են։

Կ. Պ ո լ ի ս.—Դեկտ. 10-ին Բ. Դրան յանձնված վեց պետութիւնների հաւաքական նօտայի մէջ ասված է, որ դեկտ. 2-ին ստացվեց Թիւրքաց այն նօտան, որ վերաբերում է մակեդոնական մասնաժողովի անդամների լիազօրութիւններին, որ այդ նօտան չէ արգելում դեսպաններին պնդել հերթական պատասխանի վրա։ Բացի այդ, նօտայի մէջ պահանջ է յայտնված Բ. Դրան՝ կարգադրել, որ ֆինանսական մասնաժողովի նիստերը մօտիկ ապագայում վերսկսվեն։

Լ ո ն դ ո ն.—Րէյտէրի գործակալութեանը հաղորդում են, որ Թէհրանից ստացված արտաքին գործերի մինիստրութեան պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն շահի և մէջլիսի համաձայնութիւն կայելը հաւանական է դառնում. ցուցմունքներ կան, որ իբերի դրութիւնը Պարսկաստանում լաւանում է։

Պ ե տ ե ր բ ու ր գ.—«Րէյտէրի» գործակալութիւնը հաւաստի աղբիւրներից հաղորդում է, որ հէնց որ պարսից կառավարութեան ձեռքում միջոցներ կը լինեն՝ ապահովել քաղաքացիների և զինուորական իշխանութիւնների ձեռք առած միջոցների գոյութիւնը, հանգստութիւնը երկրում աստիճանաբար կը վերահաստատվի։ Պարսկաստանը կարող է յուսալ, որ Ռուսաստանը և Անգլիան, չը միջամտելով բնաւ ակտիվ կերպով, կօգտվեն իրանց միացեալ ազդեցութիւնից, որպէսզի կարող լինեն աջակցել Պարսկաստանի վերակազմութեան գործին։ Ապագայ բարեկեցիկ և լաւագոյն գոյութեան յոյսերը կիրականանան, եթէ միայն Պարսկաստանում հաւատան, որ ո՛չ Ռուսաստանը, ո՛չ Անգլիան մտադրութիւն չունեն բնաւ պաշտպանել պարսկական կուսակցութիւններից որևէ մէկի շահերը, նպատակ ունենալով ապահովել քաղաքական հսկողութիւնը կառավարութեան գործողութիւնների վրա։ Անգլօ-ռուսական համաձայնութիւնը տեղի ունեցաւ հէնց իր ժամանակին և անկասկած հեռացրեց Պարսկաստանի համար լուրջ բարդութիւնները, որոնք թերևս ազդէին Ռուսաստանի և Անգլիայի յարաբերութիւնների վրա։ Ո՛չ առաջինը, ո՛չ էլ երկրորդը մտադիր չեն երբէք օգտվել Ներքին անկարգութիւններից, և ամէն մի կողմնակի միջամտութիւն գուցէ թշնամական շարժում յարուցէ Պարսկաստանում եւրոպացիների դէմ։ Եւրոպական ազգերի գլխաւոր հոգսը, ի տես ունենալով Մարօկկօյի դէպքերը, պէտք է պարփակվի անշուշտ այն բանում, որ Պարսկաստանում այնպիսի սխալանքներ չը գործվեն, որոնք այնպէս վնասակար եղան Եւրոպայի համար՝ ինչպէս Աֆրիկայում, այնպէս և այլ երկիրներում։

Թ ա ւ ր ի զ.—Ֆէրման-Ֆէրման առայժմ գտնվում է Գավհանում (Թաւրիզից 50 վերստ հեռաւորութեան վրա), ուր ույժեր է կենտրոնացնում դէպի Սոուջբուլաղ առաջ շարժվելու համար։

Թ է հ ր ա ն.—Ի նկատի ունենալով որ շահը մէջլիսի առաջարկած բոլոր պայմանները ընդունեց, Սաադ-ուդ-Դովլէն կարողացաւ համոզել անջումաններին՝ բանալ շուկաները։ Սակայն դեկտ. 12-ին շէյխ Ֆազլուլլան բէակցիայի կողմնակիցներով դուրս եկաւ մզկիթից, ուր ապրում էր վերջին օրերս, և մտաւ մզկիթ, պահանջելով վերաքննել մանրազննին կերպով սահմանադրութիւնը, որ համապատասխան չէ ո՛չ հիմնական օրէնքներին և ո՛չ իսլամի սկզբունքներին։

Կ. Պ ո լ ի ս.—Սանիտարական վարչութեան տեղեկութիւնների համաձայն, ուխտաւորների մէջ խօլերան անհագին գոհեր է տանում։ 121 հիւանդացածներից 50-ը մեռել են։ Ուխտաւորներն մերժել են կատարել սանիտարական մասնաժողովի պատուէրները և Ջիդդայում ափ չեն իջել։ Ջիդդայի ազգաբնակութեան մէջ խօլերա չը կայ։ «Ե.»

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱԲԷԼԵԱՆ

Վաղը, երկուշաբթի, դեկտ. 17-ին, Արտիստական ընկերութեան թատրօնում, հայ հասարակութիւնը մտադիր է յարգանք մատուցանել հայ դերասան Յ. Աբէլեանին, նրա բեմական գործունէութեան քսանհինգամեակի առիթով։

Թէև մեր ժամանակում յօբելեանները կորցրել են իրանց նախկին իդէալական նշանակութիւնը և այսօր գրեթէ ամէն մարդ տօնում է իր յօբելեանը, բայց վաղվայ յօբելեանական տօնախմբութիւնը պէտք է հանդիսանայ, և ամենայն իրաւամբ, արտայայտութիւն հասարակական յարգանքի դէպի մի գործիչ, որ իր գիտակցական կեանքի արշալոյսից նուիրվել է հայ բեմի և գեղարուեստի սպասաւորութեան և 25 տարի անյողդողդ, տոկուն աշխատութիւն գործ դնելով՝ կարողացել է այսօր պատուաւոր և առաջնակարգ դիրք գրաւել տաղանդներով և ձիրքերով աղքատ ու խղճուկ հայ բեմական ասպարէզում։

Դեռ 15 տարեկան, երկրորդ դասարանի աշակերտ, Յ. Աբէլեանը առանձին հակումն և սէր է ցոյց տալիս դէպի բեմական արուեստը. Նա հանդիսանում է այդ օրից սկսած մինչև այսօր մինը այն ֆանատիկոսներից, որոնք իրանց իդէալին և նպատակին հասնում են հէնց իրանց ֆանատիկոս գործունէութեամբ, այս բառի լաւագոյն մտքով։ Չը պէտք է մոռանալ, որ 20—25 տարի առաջ դերասանական կոչումը շատ էլ յարգի չէր մեր մէջ, հետևաբար գրաւել շատերին չէր կարող. ուրեմն միայն անզուսպ ձգտումը դէպի դերասանական կոչումը և այդ կոչման իդէալական կողմի գրաւչութիւնը կարող էին դրդել պատանի Աբէլեանին նուիրել նրան իր բոլոր ույժերը։

Եւ նա նուիրեց։ Եւ այսօր, երբ դերասանը, մանաւանդ տաղանդաւոր և շնորհալի դերասանը իր պատուաւոր դիրքն է գրաւել սօցիալական կեանքում, երբ հայ հասարակութիւնը հասել է արդէն այնքան ինքնաճանաչութեան, որ գիտէ, թէ դերասանը՝ գեղարուեստի ճաշակի զարգացման գլխաւոր ազդակներից մինն է հանդիսանում հետևաբար և արժանի է հասարակական յարգանքի,—ի հարկէ, եթէ նա կանգնած է եղել իր կոչման բարձրութեան վրա,—այսօր Յ. Աբէլեանը, որ պատուով, եռանդով և անձնուիրաբար ծառայել է գեղարուեստին իր քսանհինգամեայ դերասանական կեանքի ընթացքում, ամենայն իրաւունք ունի ստանալու այն յարգանքը, որ հայ հասարակութիւնը մտադիր է մատուցանել նրան։

Բեմ և մամուլ—ահա երկու [illegible] ֆակտօրներ հասարակական հոգևոր, մտաւոր և բարոյական զարգացման։ Դերասանները և հրապարակախօսները—այդ երկու հզօր ֆակտօրների շարժիչները—սերտ առնչութեամբ կապված են իրար հետ։ Եւ ամէն անգամ, երբ գեղարուեստը՝ յանձին այս և այն բեմական արժանաւոր և տաղանդաւոր գործչի՝ յարգանքի է արժանանում, մամուլը միայն կարող է ուրախանալ։

Եւ հայ մամուլի աւագագոյն օրգաններից մինը «Մշակը», որ եղել է Յ. Աբէլեանի առաջին խիստ քննադատը և միևնոյն ժամանակ առաջինը՝ գուշակել է նրա մէջ տաղանդ հանգուցեալ Գր. Արծրունու բերանով, այսօր իր ուրախութիւնը՝ համակրութիւնը և շնորհաւորութիւններ է յայտնում հայ տաղանդաւոր դերասանին։

Հ. Առաքելեան

—

Մի քանի կենսագրական տեղեկութիւններ

Յովհաննէս Աբէլեան ծնվել է 1865 թ. Շամախում։ Իր սկզբնական կրթութիւնը ստացել է հայոց ծխական դպրոցում, իսկ 1876 թ. մտել է Բագուի բէալական դպրոցը, ուր չաւարտեց ուսումը և դուրս եկաւ 5-րդ դասարանից ու, միջոցների սղութեան պատճառով, անկարող եղաւ շարունակել ուսումը։

Դեռ 1880 թ., երկրորդ դասարանի աշակերտ, նա սկսեց առանձին սէր ցոյց տալ դէպի բեմը, և երբ Թիֆլիսի ակմբի դերասանական խմբից Ս. Սաֆրազեան, տիկին Ալմա և տ. Փառանձէմ գնացին Բագու ներկայացումներ տալու, պատանի Աբէլեանը, որի մատաղ հոգու վրա որոշ տպաւորութիւն թողեցին այդ խմբի ներկայացումները, որոշեց, ուսումն աւարտելուց յետոյ, նուիրել իրան բեմին։ Եւ առաջին անգամ, իբրև սիրող, իր նման ուրիշ սիրողների հետ միասին նա երևում է Բագուի հայ բեմի վրա Ալէքսանդր Քալանթարի փոխադրած «Մասեաց ոգի» պիէսի մէջ և իր աջող խաղով ուշադրութիւն է գրաւում։

Միջոց չունենալով շարունակել ուսումը բէալական դպրոցում, նա մտնում է ռուս անտրեպրենեօր Գօնչարօվի խմբի մէջ, որը, Աբէլեանի խորհրդով, 1885 թ. գաւառօլի համար հրաւիրում է յայտնի դերասան Ադամեանին Նոր-Նախիջևանից Բագու։ Ադամեանը իր հանճարեղ խաղով մեծ ազդեցութիւն է գործում Աբէլեանի վրա և նպաստում նրա բեմական ու դերասանական կրթութեանը։ Ապա Աբէլեան բէկվիզիտօրի պաշտօն է ստանձնում Իվանօվ-Կօզելսկու ռուսաց խմբի մէջ և այդտեղ ևս նրա դերասանական կատարելագործութիւնն ու կրթութիւնը բաւական առաջ են գնում։ Վերջապէս 1886 թ. մայիսին Աբէլեանը Թիֆլիսում խաղում է Սաբլինա-Բօկայի խմբում, իսկ նոյն թւի աշնան նա դառնում է Ադամեանի խմբի անդամ։ Եւ առաջին անգամ «Մշակի» մէջ այդ թւին գտնում ենք կարծիքներ Աբէլեանի խաղի մասին։ Հոկտ. 13-ին Աբէլեան խաղում է «Ջոհի փոխարէն զոհ» դրամայի մէջ Վիլսկու դերը, որի մասին «Մշակում» ասված է հետևեալը. «Աբէլեանին առաջին անգամն է որ տեսնում էինք փոքր ի շատէ պատասխանատու դերում. թէ ինչպիսի դերասան դուրս կը գայ նրանից, այժմեանից ոչինչ որոշակի չէ կարելի ասել» («Մշակ», 1886 թ. № 116, Némo)։ Իսկ նոյեմբերի 1-ի համարում (№ 123) «Մշակի» բեցենզենտ Némo-ն արդէն գրում էր «Ուրիէլ Ակօստա» պիէսի ներկայացման առիթով. «Լաւ էր պ. Աբէլեանը ծեր Բաբբիի դերում. նա լաւ էր հասկացել այդ ծեր, խելքը կորցրած ֆանատիկոսին»։ Մի քիչ յետոյ (№ 129), «Աբեան բիծ» պիէսայի առիթով ասված է. «Միւս մասնակցողներից աչքի էր ընկնում պ. Աբէլեան. այս դերասանը քանի գնում է այնքան գրաւում է դէպի իրան հասարակութեան համակրութիւնը, որին նա և արժանի է»։

Դրանից յետոյ մասնակցելով ուրիշ ռուսական խմբերի մէջ, ինքը կազմելով խումբ, գնալով Մօսկվա (1889 թ.), ուր յաճախում է՝ թատրօնները և ուսումնասիրում թատրօնական գրականութիւնը, նա, վերջապէս, 1891 թւին գալիս է Թիֆլիս և մտնում Պետրոսեանի կազմած խմբի մէջ։

«Ես այդ սէզօնը միշտ կը յիշեմ,—ասում է Աբէլեանը։—Առաջին անգամ ինձ թէ լաւ հայհոյել են և թէ անուանել տաղանդաւոր և երկուսն էլ մի մեծ մարդ՝ Գրիգոր Արծրունին»։

Դրանից յետոյ արդէն Աբէլեանը մտաւ իր խսկական դերի մէջ և հաւատարմութեամբ ու եռանդով ծառայեց հայ բեմին։

ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԶԵԿՈՒՑԱԳԻՐԸ ՓՈԽԱՐՔԱՅԻՆ *)

—

Զափազանց կարևոր ենք համարում նկատել այստեղ, որ վնասված շրջանների ահագին մասում անբարեյաջող ներգործութիւն են ունեցել այն պայմանները ևս, որոնք ստեղծվել են վերջին տարիներս հայ-թուրքական ընդհարումների և գիւղացիական տնտեսութեան ընդհանուր քայքայման շնորհիւ, որոնց հետևանքը եղել է այն, որ գիւղական ազգաբնակութիւնը քիչ հող է ցանել և ցանելու համար էլ գործ է ածել ո՛չ այնքան լաւ սերմացուներ։ [illegible] [illegible] պայմաններում, եթէ անձրևները գային իր ժամանակին և աշնանային տաք եղանակները լինէին երկարատև, գիւղացիութիւնը բաւարար բերք կը ստացար, բայց նոյնիսկ այդպիսի բաղդաւոր դէպքում չէր կարող այնքան հացի պաշար ստացվել, որքան որ ստացվում էր առաջներում, երբ ցանքսերի տարածութիւնը բաւականաչափ աւելի էր։ Գանձակի նահանգի լեռնային գիւղերը, որոնք հողի մեծ տարածութիւններ էին սերմանել տափարակներում (իրանց կամ կապալով վերցրած հողերում), վերջին երկու տարիներս ստիպված էին բաւականանալ մօտակայ վարելահողերի փոքրիկ տարածութեամբ։ Նուազել են և այն աշխատանքները, որ լեռնային գիւղերի բնակիչները գտնում էին տափարակ մասերի տնտեսութիւնների մէջ։

Ինչպէս հայերը, այնպէս և թուրքերը, անջրպետվելով իրարից, զրկվեցին եկամուտի այն մի քանի աղբիւրներից, որը նրանք առաջ ունէին, իսկ այն հողերը, որոնք գտնվում էին գիւղերից հեռու ընկած տեղերում, այգիները՝ ձորերում և այլն, անխընամ և անմշակ մնացին։

Հարկաւոր է նկատել, որ վնասված տեղերի խոշոր մասը գտնվում է լեռնային շրջանում, ուր կուլտուրան միատեսակ է, և այդ պատճառով տարվայ անբերրիութիւնը չէ կարելի հաւասարակշռել տնտեսութեան մի որևէ ուրիշ ճիւղի եկամուտներով. ապա՝ հարկաւոր է ուշադրութեան առնել նաև այն հանգամանքը, որ վնասված տեղերից շատերը գտնվում են երկաթուղիներից հեռու և իրանց հացի պաշարը պէտք է տանեն հասարակ ճանապարհներով, որի շնորհիւ հացի գինը աւելանում է 70—80 կոպէկ, իսկ երբեմն էլ մի ռուբլուց աւելի։

Չը պէտք է աչքից բաց թողնել այն հանգամանքը ևս, որ վնասված շրջանների ընդարձակ տարածութեան վրա, որը ծովի մակերևոյթից շատ բարձր է, հողը իր սակաւաբերութեան և նադէլների փոքրութեան շնորհիւ երբէք չէր ապահովում գիւղացուն հացով նոյնիսկ սովորական տարիները։ Բայց այս տարի այդ ազգաբնակութիւնը բոլորովին ընկաւ անելանելի դրութեան մէջ, որովհետև մի կողմից անբերրիութիւնը խլեց հացի այն փոքր քանակութիւնը ևս որ ունենում էր նա սովորական տարիները, իսկ միւս կողմից հացի գինը բարձրացաւ, և դրա շնորհիւ նրան ձեռք բերելու համար այժմ պահանջվում է արդէն իր ույժերից վեր դրամական միջոցներ ծախսել։ Եւ եթէ, օրինակ, 6—7 հոգուց բաղկացած մի գիւղացի ընտանիք կերակրելու համար սովորական տարիներում պահանջվում էր տարեկան 100 փութ ալիւր, որոնցից 40 փութը առնում էին ուրիշ տեղից 40—50 ռուբլով, այժմ՝ ներկայումս գոյութիւն ունեցող 3 ր.—3 ր. 20 կոպ. գներով նոյն քանակութեամբ ալիւրը գնելու համար կը հարկաւորվի արդէն 120—128 ռուբլի, իսկ եթէ ի նկատի ունենանք և այն, որ անբերրիութեան շնորհիւ պահանջվում է ո՛չ թէ 40 փութ հաց, այլ 60—80, կամ միջին թւով 70, դուրս կը գայ, որ յիշեալ գիւղական ընտանիքը պէտք է գնէ իր համար 210—224 ռուբլու հաց։

Եւ ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է, որ եթէ կարելի լինէր ուղարկել վնասված շրջանների յետ ընկած տեղերը մատակարարութեան պաշարներ և դրանով էլ իջեցնել վաճառվող հացի գները, դրանով չափազանց էական օգնութիւն մատուցված կը լինէր ազգաբնակութեանը և պահպանված չքաւորութեան դուռը հասած գիւղացիութեան գոյքի վերջին մնացորդները, որոնք հակառակ պարագայում վաճառքի կը հանվեն հաց ձեռք բերելու համար։

Այդ ևս առաւել անհրաժեշտ է, քանի որ այս տարի, միևնոյն անբերրիութեան շնորհիւ, վաճառվող անասունների գներն էլ իջան, և գիւղացին չէ կարող նրա վաճառումից ստանալ այնքան, որքան ստանում էր նա սովորական տարիներում։ Միւս կողմից պակասել են և կողմնակի աշխատանքները, և շատ կէտեր, ուր առաջներում բաւականաչափ բանւորներ էին աշխատում, ո՛չ միայն աշխատանք չեն տալիս նորեկ բանւորներին, այլ և՝ ընդհանուր տնտեսական քայքայման պատճառով՝ ունեցած բանւորների մի մասն էլ դուրս են անում։

Փաստերից երևում է, որ վնասված շրջանների ազգաբնակութիւնը դժուար կացութեան մէջ դրված կը լինի դաշտերի գարնանացանի համար սերմացուներ չունենալու պատճառով։ Շատ գիւղերում սերմացուներ չը կան, իսկ միւսներում նրանց արդէն գործ են ածում ուտելու համար. մինչդեռ սերմացուները շատ դէպքերում անկարելի է բերել տալ ուրիշ տեղերից և պէտք է հայթայթել տեղական պաշարներից։ Եւ տեղեկութիւններ կան, որ մի քանի գիւղերում հացահատիկները չը զարգացան այս տարի մասամբ սերմացուների վատ տեսակի պատճառով։ Եթէ իր ժամանակին վնասված գիւղական շրջանները մատակարարողական պաշարներ չուղարկվեն և միջոցներ ձեռք չառնվեն սերմացուներ պահելու դաշտերի գարնանացանի համար, այն ժամանակ վարելահողերի ահագին տարածութիւններ կը մնան առանց սերմացուի, կոչնչանայ յաջորդ 1908 թւի բերքը և գիւղացիութիւն[illegible] դէմ, կը մատնվի անտեսական լիակատար քայքայման։

Սրա հետ կցված յաւելուածների մէջ առաջ են բերված վնասված շրջանների ազգաբնակութեան կարօտութեան չափի ու աստիճանի մասին մեր հաւաքած տեղեկութիւնները։ Ի մի ամփոփելով նրանց՝ կարող ենք ներկայացնել ընդհանուր գումարների հետևեալ ցուցակը *)։

Այդ ցուցակից երևում է, որ զանազան պատահարներից վնասված ազգաբնակութեան կարիքը 3,681,380 ռուբլի է։ Այդ գումարը բաւական պակաս կը լինէր, եթէ հնարաւոր լինէր խուլ տեղերին մեծ քանակութեամբ հացահատիկներ և ալիւր հասցնել ու դրանով հացի գները իջեցնել։

Մեր պարտքն ենք համարում զեկուցանել Ձերդ Պայծառափայլութեանը, որ կարօտեալ ազգաբնակութեան մեծ մասը ցորենի փոխարէն կերակրվում է գետնախնձորով, կորէկով, գարիով, իսկ մի քանի տեղերում նոյնիսկ վայրենի կաղիններով ու խոտերով։ Քաղցածութիւնից և սուրրօգատներով կերակրվելուց գիւղերում սկսել են հիւանդանալ։ Երկիւղ կայ, որ եթէ ժամանակին լուրջ օգնութիւն չը հասցվի, սուր հիւանդութիւնների եղակի դէպքերը համաճարակի բնաւորութիւն կը ստանան։

(Կը շարունակվի)

*) Տես «Մշակ» № 183

* Աղիւսակը կը տպագրվի առանձին։

ՄԵՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԻՑ

III

Ինչպէս և պէտք էր սպասել, մինիստրական դեկլարացիան կատարելապէս սառը ջուր լցրեց Դումայի բոլոր պատգամաւորների գլխին, բացի, ի հարկէ, միահեծան իշխանութեան սոխ ու սխտորովը կերակրվող աջակողմեաններից, որոնք ուրախութիւնից ու հրճուանքից քիչ էր մնում Ստոլիպինի վզովը փաթաթվէին ու նրա մեղր ու կարագ հոսեցնող շրթները համբուրէին։ Մանաւանդ շուարած ու շշմած մնացին հոկտեմբերեանները, որոնք մինչ այդ ժամանակ, ինչպէս նախորդով ասացինք, կատարելապէս հաւատացած ու վստահ էին, թէ Ստոլիպինը իսկ և իսկ իրանց մարդն է և իրանք էլ հէնց ճիշտ կառավարութեան փնտռած կուսակցութիւնն են։

Ճիշտ է, Ստոլիպինը իր դեկլարացիայով ամէն կերպ աշխատում էր շեշտել ու ընդգծել, թէ կառավարութիւնը մտադիր է այնպիսի օրինագծեր առաջարկել ու րեֆորմներ մտցնել, որոնցով ամէն կերպ պիտի պաշտպանված լինեն խոշոր կալուածատէր ազնուականների ու կապիտալիստ դասակարգի շահերը, և հէնց յանուն այդ շահերի էլ կառավարութիւնը պէտք է ջանայ բոլորովին արմատախիլ անել երկրից անիծված «կրամօլան», որ ամենից աւելի հէնց այդ արտօնեալ դասակարգերին է անհանգստացնում, հետևապէս և այդ դասակարգերի ներկայացուցիչներից կազմված ներկայ Դուման պէտք է թև ու թիկունք հանդիսանայ կառավարութեանը և սրա բոլոր անօրէնութիւններին օրինական կերպարանք տայ,—կրկնում ենք, թէև մինիստրական դեկլարացիայում շատ ու շատ պարզ էր այդ միտքը, բայց և այնպէս հոկտեմբերեանները գոհ չը մնացին նրանից և միանգամայն շուարեցին։

Եւ շուարեցին պարզապէս հէնց նրա համար, որ դեկլարացիայի մէջ այլևս և ոչ մի ակնարկ չը կար հոկտեմբերի 17-ի պատմական մանիֆեստի մասին։ Այդ դեռ բաւական չէ. Ստոլիպինը ամէն կերպ աշխատում էր հասկացնել, որ պէտք է մոռանալ այդ մանիֆեստը, որը կարող է միշտ յիշեցնել տալ ինքնակալ իշխանութեան տկարացած, իսկ յեղափոխական շարժումների զօրաւոր օրերը. պէտք է մի անգամ ընդ միշտ ընդունել և հասկացնել ժողովրդին, որ ինքնակալ իշխանութիւնը դեռ խիստ կանգուն է և նրա բարի կամքիցն է միայն կախված իր երկրին այս կամ այն բարենորոգումներ տալը։ Այլ խօսքերով՝ Ստոլիպինը իր մինիստրական դեկլարացիայով այժմ դատում ու խօսում էր ճիշտ այնպէս, ինչպէս որ ներկայումս դատում ու խօսում են աջակողմեան Պուրիշկեվիչն ու իր կուսակիցները։

Պէտք է այս էլ ասել, որ աջակողմեանները այժմ այլևս նոյն ծրագրով չեն ընթանում, ինչ ծրագրով որ նրանք ընթանում էին 2-րդ Պետական Դումայում կամ նրա փակվելուց անմիջապէս յետոյ. այն ժամանակ նրանց ցանկութիւնն էր բոլորովին խաչ դնել այս վերջին երկու տարիների ընթացքում կառավարութեան արած բոլոր զիջումների վրա և մի ստորումով վերադառնալ Ռուսաստանի հին ու պապենական րէժիմին, ոչնչացնելով միանգամայն և ներկայացուցչական ժողովի սկզբունքն անգամ։ Բայց հիմա նրանք մի քիչ աւելի են խելքի եկել և աւելի գործնական ճանապարհի վրա են կանգնել։ Այժմ նրանք մտածում են.

«Ինչու՞ ոչնչացնել ներկայացուցչական ժողովը և ամէն մի գործի համար միմիայն բիւրօկրատիայի ու չինօվնիկներին պատասխանատու դարձնել ժողովրդի առաջ, որը առանց էն էլ միշտ խէթ աչքով էր նայում սրանց վրա, իսկ այժմ առաւել ևս թշնամաբար է վերաբերվում և կառավարութեան ամէն մի քայլը ապօրինութիւն է համարում։ Մինչդեռ՝ եթէ ներկայացուցչական ժողով կամ Պետական Դումա լինի և մանաւանդ այնպիսի Դումա, որտեղ մենք և մեր կուսակիցները մեծամասնութիւն կը կազմենք, միշտ կարելի կը լինի ամէն մի ապօրինութեան օրինական կերպարանք տալ, և կառավարութիւնն էլ հնարաւորութիւն կունենայ պարզերեսութեամբ ժողովրդի տրտունջներին պատասխանելու՝ «մեղաւորը խօմ ես չեմ, այլ ձեր ընտրած պատգամաւորները. ես միմիայն նրանց մշակած օրէնքներն եմ գործադրում»։ Իսկ ժողովրդային ներկայացուցիչների դէմ ապստամբելը, անշուշտ, աւելի դժուարին գործ է, քան բիւրօկրատիայի դէմ ապստամբելը»։

Ինչպէս երևում է, աջակողմեանների մտածելու այս նոր եղանակն ու ծրագիրը խիստ դուր է եկել Ստոլիպինին, որը, յանկարծ հրաժարվելով իր նախկին հոկտեմբերականութիւնից, իր դեկլարացիայով աջակողմեանների դիրքը նետվեց, այն աջակողմեանների, որոնց նա մի քանի ամիս առաջ աջակողմեան յեղափոխականներ էր անուանում և հալածելու սպառնալիքներ անում։

Մինիստր-նախագահի հէնց այդ փոփոխութիւնը սաստիկ շուարեցրեց հոկտեմբերեաններին։ Թէև իրանք հոկտեմբերեանները անվերջ խարխափող ու փոփոխամտութեան մի կատարեալ տիպար են ներկայացնում իրանցից, բայց և այնպէս նրանք մինիստրից աւելի մեծ հաստատամտութիւն էին երևի սպասում։ Եւ նրանք այն աստիճան շուարեցին, որ գլուխները կորցրած պապանձվեցին ու առաջին անգամից չիմացան թէ ինչ պատասխանել մինիստրական դեկլարացիային։

Ինչպէս առաջին երկու Պետական Դումաների փորձից արդէն գիտեն մեր ընթերցողները, առհասարակ մինիստրական դեկլարացիան լսելուց յետոյ պատգամաւորները նրան քննադատութեան են ենթարկում կամ ամբողջապէս և կամ մասնակի կերպով և ապա, կարճառօտ կերպով յայտնելով այն միտքը, թէ ինչ ուղղութեամբ և ինչ ծրագրով կը ցանկանային պատգամաւորները, որ մինիստրութիւնը ընթանար իր գործունէութեան շրջանում, անցնում են հերթական խնդիրներին։ Ժողովրդային ներկայացուցիչների կողմից արված այդ կարճառօտ յայտարարութիւնը կոչվում է բանաձև։ Եւ, ի հարկէ, այդպիսի բանաձև առաջարկվում է ո՛չ թէ մի, այլ մի քանի հատ, որովհետև շատ հասկանալի է, որ իւրաքանչիւր կուսակցութիւն ցանկանում

է, որ կառավարութիւնը իր ուզած ուղղութեամբ և իր ծրագրով ընթանայ: Սակայն այն բանաձևն է ընդունված համարվում, որը պատգամաւորների մեծամասնութեան հաւանութեանն է արժանանում:

Առաջին Պետական Դումայի ժամանակ, երբ պատգամաւորների ահագին մեծամասնութիւնը կառավարութեան հակառակ մարդկանցից էր կազմված, մինիստրական դեկլարացիան ամենախիստ քննադատութեան ենթարկվելուց յետոյ համարեա թէ միաձայնութեամբ այնպիսի բանաձև ընդունվեց, որ պարզապէս ասում էր, թէ Պետական Դուման ոչ մի վստահութիւն չունի մինիստրութեան վրա և նա հազիւ թէ պիտի կարողանայ նրա հետ միասին աշխատել: Այդպիսի դէպքում բոլոր սահմանադրական երկիրներում կամ իսկոյն մինիստրութիւնն է հրաժարական տալիս ու նրա տեղ նոր այնպիսի մինիստրական կազմ հաստատվում, որը կարողանար ներկայացուցչական ժողովի մեծամասնութեան վստահութիւնը վայելել, և կամ ներկայացուցչական ժողովը ցրում են և նոր ընտրութիւններ նշանակում, յուսալով որ նոր ընտրութիւնները աւելի նպաստաւոր կը լինեն կառավարութեան համար: Այսպէս կամ այնպէս, միանգամայն անհրաժեշտ պայման է համարվում, որ մինիստրութիւնը անպատճառ ներկայացուցչական ժողովի մեծամասնութեան վստահութիւնը վայելի և որ նրա ու այդ մեծամասնութեան միջև մի որոշ աստիճան ծրագրային համերաշխութիւն լինի, այլապէս պատգամաւորները միանգամայն անընդունակ կը լինեն որևէ արդիւնաւէտ աշխատանք կատարել:

Ճիշտ այդպիսի անհամերաշխ դրութիւն ստեղծվեց առաջին Պետական Դումայում նրա գոյութեան համարեա թէ առաջին օրից, սակայն ոչ մինիստրութիւնը հրաժարական տուեց և ոչ էլ Դուման ցրեցին իսկոյն: Եւ չը ցրեցին գլխաւորաբար հէնց նրա համար, որ հաւատացած էին, թէ նոր ընտրութիւնների հետևանքը ոչ մի կերպ չէ կարող կառավարութեան համար աւելի նպաստաւոր լինել: Բայց որովհետև ստեղծված տարտամ դրութիւնը չէր կարող շարունակվել անվերջ, ուստի վերջ ի վերջոյ ցրեցին Դուման և ապա հրաժարվեց և առաջին մինիստր Գորեմիկինը:

Նոյն անհամերաշխ դրութիւնը մինիստրութեան և պատգամաւորների մեծամասնութեան միջև ստեղծվեց և 2-րդ Պետական Դումայում, որը նոյնպէս մեծ մասամբ հակակառավարչական տարրերից էր կազմված:

Սպասում և բոլորն էլ հաւատացած էին, թէ յունիսի 3-ի ընտրողական բռնազբօսիկ օրէնքով հրաւիրված այս 3-րդ Դուման իր մեծամասնութեամբ կատարելապէս համերաշխ կը գտնվի մինիստրութեան հետ, ուրեմն և ընդունակ կը հանդիսանայ արդիւնաւէտ օրէնսդրական աշխատանքների: Բայց այս անգամ էլ, ինչպէս ասացինք, մինիստր-նախագահը իր դեկլարացիայով յանկարծ այնպէս մառը թափ տուեց Դումայի վրա, որ հոկտեմբերեանները, որոնք այս Դումայի կենտրոնն են կազմում, հետևապէս և պիտի կարողանային, մեծամասնութիւն կազմելով, կառավարչական կուսակցութիւն դառնալ, միանգամայն պապանձվեցին և առաջին անգամից չը կարողացան և ոչ մի համակրական խօսք ասել մինիստրի հասցէին ու նրա դեկլարացիան պաշտպանել:

Այդ պաշտպանողական ու կառավարչական կուսակցութեան դերի մէջ դուրս եկան աջակողմեանները միայն, որոնց վերևում պարզած ուղղութիւնը չէ կարող հաւանութիւն գտնել նոյնիսկ չափաւոր հոկտեմբերեանների կողմից:

Դեկլարացիան քննադատելու դերի մէջ դուրս եկան դարձեալ սօց.-դեմօկրատներն ու կադետները: Մեծ մասամբ կալուածատէր ազնուականներից ու կապիտալիստներից կազմված Դումայում սօց.-դեմ. պատգամաւորների խօսքերին ոչ միայն նշանակութիւն չեն տալիս, այլ և նրանց թոյլ էլ չեն տալիս խօսելու: Բայց կադետների դրութիւնը բոլորովին այլ է. նրանց լսում են, և մեծ ուշադրութեամբ են լսում: Եւ կադետներ Միլիւկօվի ու մանաւանդ Րօդիչևի քննադատական ճառերը ահագին ազդեցութիւն ունեցան նոյնիսկ հոկտեմբերեանների վրա, և Դումայի տրամադրութիւնը բոլորովին այլ կը լինէր, եթէ միայն Րօդիչևը անզգուշութիւն չունենար իր ճառի մէջ ստօլիպինեան փողպատի մասին յիշել:

Բայց այդ մասին յետոյ:

Խ.-Ազատ

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

ՅՈԲԵԼԵԱՐ ԴԵՐԱՍԱՆԸ

Աբէլեանի յօբելեանն է:

Հասարակութիւնը տօնում է Աբէլեանի բեմական գործունէութեան քսանհինգամեայ յօբելեանը դեռ նրա երիտասարդ, միայն քառասուներկու տարեկան հասակում:

Եւ տօնում է նրան իբրև առաջին դերասանի ռուսահայ բեմի ներկայ թատրոնական գործողների մէջ:

Ջերմ կերպով ողջունում ենք շնորհալի երիտասարդ յօբելեարին:

Եւ ուրախ ենք, որ նա երկար ժամանակ կարող է հայկական բեմի առաջնակարգ և եռանդուն գործողներից մէկը լինել:

Այս էջերում «Միրոդ» ստորագրութեամբ մենք յաճախ առիթներ ենք ունեցել խօսելու և մեր կարծիքները յայտնելու Աբէլեանի խաղի մասին և ընդգծել ենք նրա դերասանական արժանիքները:

Յօբելեանը, յարգանքի տօն լինելով, միևնոյն ժամանակ այն առիթներից մէկն է, երբ մարդկանց մտածողութիւնը կենտրոնանալով յարգանքի առարկայի վրա, ամբողջացնում է նրանից ստացած տպաւորութիւնը և տալիս յօբելեարին ընդհանուր գնահատութիւն:

Աբէլեանը իր դերասանական գործունէութեամբ բազմաթիւ անգամներ հաճոյքի և ոգևորութեան ժամեր է տուել մեր հասարակութեան և նպաստել է բեմին իր բարոյական կոչմանը ծառայելու:

Մի շարք ուսումնասիրված տիպեր հոգեբանական կորովով և հերոսական վերամբարձ թռիչքներով անջնջելի կերպով տպաւորվել են հանդիսականների երևակայութեան մէջ:

Պարզ, արտայայտիչ առոգանութիւն, խելացի, մտածված խաղ, ներկայացված հերոսի գերիշխող հոգեբանութեան աչքող ըմբռնում—դարձնում են Աբէլեանի խաղը ուժեղ և տպաւորիչ: Եթէ Աբէլեանը թերացել է մօզայիկային, նուրբ ու քնքոյշ ուսումնասիրութիւնների մէջ, դրա փոխարէն չափազանց ուժգին են եղել նրա մէջ տաբերային հոգեկան շարժումների արտայայտութիւնը և խոշոր տրամադրութիւնների ընդգծումներն ու շեշտերը:

Աբէլեանը թէև չէ յաճախել կանոնաւոր դրամատիկական դասընթացքներ, բայց նա ունեցել է մեծ և այն էլ շատ մեծ գործնական փորձառութիւն: Նա ամբողջ հինգ տարի (1885—1900) գործել է ռուսական զանազան դերասանական խմբերի մէջ և ղեկավարվել այնպիսի աչքի ընկնող դերասանների կողմից, ինչպէս են Իվանօվ-Կօզելսկիյ և Բուրլակ: Այնուհետև նա ազդվել է այնպիսի արտիստական մեծ ույժից, ինչպէս էր դերասան Ադամեանը և այլն:

Եթէ աւելացնենք դրա վրա այն, որ Աբէլեանը ճանապարհորդել է Ռուսաստան ու արտասահման և անընդհատ ուսումնասիրել է բեմական արհեստը, կը տեսնենք, որ Աբէլեանը ներկայանում է պատկառելի դրամատիկական մի գործող ույժ մեզանում:

Աբէլեանը սիրել է թատրոնը ոչ միայն իբրև արհեստաւոր, այլ և իբրև թատրոնի գաղափարի ջատագով: Նա շատ անգամ զբաղվել է ռեպերտուարի ճոխացման և բարուոքման հարցով. ինքն էլ արել է բազմաթիւ պիէսների թարգմանութիւններ ռուսերէնից հայերէն, կազմակերպել է թէ կենտրոնական քաղաքներում և թէ գաւառներում դերասանական խմբեր և ներկայացումներ: Նա մի մարդ է, որի հետ կարելի է լուրջ կերպով խօսել թատրոնի կոչման և նրա զարգացման ուղիների մասին:

Նա հանդէս է եկել իբրև սիրող և, նշմարելով իր համար ապագայի ուղին, նուիրել է իրան բեմին՝ դառնալով դերասան: Հանգամանքները ստիպել են, որ նա դառնայ և ռէժիսեօր և ամբողջ թատրոնական գործի ձեռնարկու՝ անտրեպրենեօր:

Այժմ, քսանհինգ տարի անցնելուց յետոյ, կանգնած է մեր առաջ Աբէլեանը՝ իբրև կեանքի բովից անցած փորձառու թատրոնական գործող, իբրև հայ բեմի ներկայ դերասանական մարմնի առաջին ներկայացուցիչը, իբրև մի անձ, որ լուրջ և երկարատև աշխատանքով մշակեց և փայլեցրեց այն քանքարը, որ տուել էր նրան բնութիւնը:

Ողջունում ենք յօբելեարին ջերմագին:

Սղմում ենք նրա ձեռքը՝ լի յարգանքով դէպի հայ դերասանական տաղանդը:

Ա. Քալանթար

17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ

(Նամակ խմբագրութեան)

Այդ օրը մենք քննութեան պիտի ենթարկվենք:

Այդ օրը հայ ժողովուրդը իր հասունութեան վկայականը պիտի ստանայ:

Այդ օրը մեր տաղանդաւոր դերասան Աբէլեանի 25-ամեայ յօբելեանը պիտի կատարվի Թիֆլիսում:

Տօնախմբութեան համար ընտրված մասնաժողովը այս մասին տեղեկացնելով մեզ, խնդրում է մասնակցութեան ձևի մասին ցանկութիւններ յայտնել:

Մենք պէտք է ապացուցանենք, որ այժմ այն մարդիկը չենք, որ ասում էին՝ «գնա մեռի՛ր, եկ սիրեմ քեզ», որ անարդարացի է թէ՝ «մենք միայն լաւ թաղել գիտենք»:

Թէ մենք և լաւ պահպանել, խրախուսել, ոգևորել և ապրեցնել գիտենք, այդ մենք ցոյց կը տանք ամսիս 17-ին և նրանից յետոյ:

Գիտեմ, կը լինեն շնորհաւորական հեռագիրներ, լաւ-լաւ ուղերձներ, գովաբանական յօդուածներ ու ճառեր: Բայց այս բոլորը, ինչպէս բառական ծափահարութիւններ, որչափ էլ գեղեցիկ, բարոյական արժէք ունենան, նոյնչափ էլ արժէք ու գին չունեն բնակարանի, «նիսիա» վերցրած հագուստի և այլ կենսական պահանջների պարտքերը հատուցանելու համար, մանաւանդ հիւանդութեան ժամանակ հանգուցեալ Ադամեանի, Պետրոսեանի օրը չընկնելու համար:

Եւ հէնց այս կենդանարար դեղերից է, որ մենք մեր հիւանդին կասենք.

«Մի գնար մեռնելու, այլ եկ ապրի՛ր»:

Ահա այսպէս պիտի լինի մասնաժողովին յայտնելիք մեր ցանկութիւնը: Այսպէս պիտի երևան բերենք մեր գիտակցութիւնն ու հասունութիւնը:

Անշուշտ

Շատերը պիտի ասեն. «Ո՞ր մէկին. ախր մեր բազմաշխատ Լէօն էլ է աչքերի լոյսից զրկված տառապում, մեր երախտաւոր և կարևոր ճեմարանն էլ է հոգևարք դրութեան մէջ, դէպի հանգուցեալ Պետրոսեանի ընտանիքն էլ ունենք բարոյական պարտականութիւններ»...

Միանգամայն իրաւացի է. և մի՞թէ կը նսեմացնէինք մեր բեմի այժմեան զարդ Աբէլեանի յօբելեանը. առաւել շուք տուած և փառաւոր չէի՞նք լինի տօնած, եթէ գեղեցիկ գործին և օգտակարը միացնէինք:

Թէ յօբելեարի և թէ այդ երեքի առաջ մենք մեծ երախտագիտական պարտք ունենք կատարելու. չորսն էլ զանազան ասպարէզներում մեծ ծառայութիւն են մատուցել ազգին, ինչ փոյթ, եթէ միևնոյն ազգը իր այս խնդութեան օրը չորսի առաջ իր պարտքը գումարած միանգամից վճարի, արդարացի բաժանումը թողնելով մասնաժողովին և յօբելեարի ընտրելիք նոր հինգ անդամների հայեցողութեան:

Ինչ կարծիք, որ բաժանումը չէ վերաբերում հեռագիրներին, ուղերձներին և շնորհաւորութիւններին, այլ նիւթական, դրամական նուիրատուութիւններին, որ ոչ մէկին չը վիրաւորելով հանդերձ՝ էական և գործնական նշանակութիւն կունենար, թեթևացնելով և նուիրատուների գործը:

Մ-ակ

ՄԱՀԱՓՈՐՁ ԲԱԳՈՒԻ ՈՍՏԻԿԱՆԱՊԵՏԻ ԿԵԱՆՔԻ ԴԷՄ

Առաւօտեան ժամը 10-ի մօտերը, այն ժամանակ, երբ Բագուի ոստիկանապետ փոխ-գնդապետ Ն. Ջէրնիշէվը կառքով բարձրանում էր Նիկոլայեվսկի փողոցով դէպի վեր երեք հեծեալ պահակների ուղեկցութեամբ, այն տան դիմաց, ուր գտնվում է վրաց ժողովարանը, նրա վրա մէկը միւսի ետևից նետեցին երկու ռումբ, որոնք պայթեցին սոսկալի ույժով: Առաջին ռումբը նետվեց աջ կողմից, Ցիցիանօվսկի փողոցի անկիւնից. նետողը առաջուց սպասում էր ոստիկանապետի անցնելուն, կանգնելով ձկնեղէնի խանութի առաջ և թիկն տալով պատին:

Ռումբը պայթեց կառքի աջ կողմից, վնաս չը հասցնելով պ. ոստիկանապետին: Ռումբի կտորներից վիրաւորվեցին ձիերը, որոնք մի ակնթարթում սլացան դէպի վեր՝ տանելով ոստիկանապետին կենդանի: Առաջին ռումբից յետոյ նետված երկրորդ ռումբը պայթեց պահակների ձիերի ոտքերի տակ, որով նրանցից մէկը սպանվեց տեղնուտեղը: Թէև պահակները ընկան ռումբի կտորների մէջ, անվնաս մնացին:

Դէպքի տեղը շտապեցին հեծեալ և հետևակ ոստիկաններ և խուռն ամբոխ: Վախենալով թէ մի գուցէ նոր մահափորձ լինի, ոստիկանները սկսեցին կրակել օդի մէջ, որպէսզի ամբոխը ցրեն: Ռումբերի պայթումից հարևան շինութիւնների և խանութների պատուհանների բոլոր ապակիները ջարդվեցին: Մայթի վրա ռումբերը թողել են աննշան հետքեր:

Թէ որտեղից նետվեց երկրորդ ռումբը, խանութների ականատես ծառայողների և պահակների ցուցմունքները տարբերվում են միմեանցից: Ոմանք պնդում են, որ երկրորդ ռումբը նետեցին վրաց ժողովարանի պատշգամբից, միւսները՝ թէ փողոցի հակառակ անկիւնից, ժողովարանի տան մայթի վրայից: Մահափորձից յետոյ ժողովարանում կատարված խուզարկութիւնից յետոյ պարզվեց, որ թէ պատշգամբը, և թէ բոլոր սենեակները, որտեղից դուրս են գալիս պատշգամբ, սովորականի նման փակ էին, որովհետև նրանք բացվում են միայն երեկոները սինեմատօգրաֆը ցոյց տալուց առաջ:

Չը նայած պայթումների ահեղ, խլացուցիչ ձայնին, ռումբերը անկասկած շատ քիչ ույժ ունէին, որովհետև մայթը շատ աննշան կերպով է ջարդվել:

Ռումբի կտորները շատ քիչ վնաս տուին ձիերին, բացի այն մէկից, որի փորոտիքը թափվեց ամբողջովին երկրորդ ռումբից: Այստեղ գտնվեցին ռումբերի երկու կաղապարներ:

Դէպքի տեղը եկան դատական իշխանութիւնները, որոնք դիտեցին մօտակայ խանութները և տները և հարցուփորձ արին ականատեսներին: («Б. Э.»)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Դեկտեմբերի 14-ին Կովկասի Փոխարքայի պալատում տեղի ունեցաւ զինւորական խորհրդակցութիւն, որին ներկայ էին Թիֆլիսի զօրաբանակի բոլոր օֆիցէրները:

◆ Յիշեցնում ենք ընթերցողներին, որ վաղը Արտիստական ընկերութեան թատրոնում տեղի կունենայ մեր տաղանդաւոր դերասան Աբէլեանի յօբելեանը: Յուսանք, որ հայ հասարակութիւնը չի մոռանայ իր արժանաւոր գործիչներից մէկի երկարամեայ արդիւնաշատ աշխատանքը վարձատրել ինչպէս հարկն է:

◆ Մեզ խնդրում են տպագրել հետևեալը. «Այսօր Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում կայանալու է Թիֆլիսի հայոց բարեգործական ընկերութեան օգտին դիմակահանդէս՝ «Կապոյտ Միրաժ», հետևեալ ծրագրով. վիճակախաղ արժէքաւոր իրերով, սինեմատօգրաֆ՝ թատրոն իլլիւզիօն, պատող սեղան՝ հետաքրքիր սիւրպրիզներով, կօնֆետի, ծաղիկներ ևայլն: Հետաքրքիր դիմակը հասարակութեան որոշմամբ կը ստանայ պրիզ (ընծայ): Մուտքի տոմսակների գինն է 2 ր. 10 կ., ուսուցիչների, վարժուհիների և ուսանողների համար 1 ր.: Աչքի առաջ ունենալով, որ ներկայումս հայոց բարեգ. ընկ.-ը իր խնամքով պահում է մի քանի համակրելի հիմնարկութիւն, այն է գիշերօթիկ որբանոց, առանձին երթեւեկ որբերի համար դպրոց, ձրի և էժանագին ճաշարան, որտեղ ճաշում են զանազան դպրոցներից աղքատ և չքաւոր աշակերտներ, պէտք է յուսալ, որ այսօրվայ պարահանդէսը կը գրաւէ մեծ հասարակութիւն»:

◆ Թիֆլիսի ժամանակաւոր գեներալ-նահանգապետը զէնք թոյլատրող վկայականներ խնդրողներին վճռել է «մաուզէր», «բարխատ», «նագան» սիստեմի ատրճանակներ կրելու վկայականներ չը տալ: Նաև կարգադրված է զինավաճառներին չը պահել և չը վաճառել «մաուզէր», «մանլիխէր» և «վինչիստէր» սիստեմի զէնքեր: («Յ.»)

◆ Թիֆլիս է եկել Երևանի գեներալ-նահանգապետ Նացկէվիչը:

◆ Թիֆլիսում կազմակերպվում է «անպաշտպան կանանց և որբ աղջիկների փոխադարձ օգնութեան ընկերութիւն»: Ընկերութեան կանօնադրութիւնը արդէն մշակված է և մօտ օրերս կը ներկայացվի պատշաճ իշխանութեան՝ ի հաստատութիւն: Ընկերութեան նպատակն է պաշտպան հանդիսանալ իր անդամների շահերին, փոխադարձ օգնութիւն հասցնել անպաշտպան կանանց ու որբ աղջիկներին և օգնութեան հասնել նրանց բարոյական տեսակէտից: Ընկերութեան անդամներ կարող են լինել բոլոր հասակաւոր կանայք, առանց ազգի, կրօնի և դրութեան խտրութեան: Անդամակցական վճարը որոշված է 10 րուբլուց ոչ պակաս տարեկան. ընդհանուր գումարի 20%-ից գոյանալու է պահեստի դրամագլուխ, իսկ 80%-ը կը ծախսվի հերթական կարիքների համար: Ընկերութեան կից հաստատվում է փոխադարձ օգնութեան գանձարան: Բացի դրամական օգնութիւնից, ընկերութիւնը իր անդամներին աջակցելու է պաշտօններ և տեղեր գտնել, օգնել ուսման ժամանակ և այլն:

◆ Այսօր, կիրակի, դեկտ. 16-ին, Թիֆլիսի ժողովրդական համալսարանի շինութեան (Զուբալօվի ժողովրդական տուն) մէջ կը կայանան երեք դասախօսութիւն, որոնցից երկուսը վրացերէն լեզուով, իսկ երրորդը՝ հայերէն: Հայերէն դասախօսութիւնը կը սկսվի ցերեկվայ ժամը 1-ին: Դասախօսն է Գ. Խաժակ: Դասախօսութեան թէման է «Ազգ և դասակարգ»:

◆ Զանազան բանւորական և արհեստակցական կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչները դիմել են Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան և խնդրել են փոխել հացի այժմեան սակագինը՝ գները պակասեցնելու մտքով: Միւս կողմից «նաչար» հացթուխները, իրանց հերթին, աղերսանքներով և... սպառնալիքներով այժմեան գները դեռ բարձրացնել են ուզում:

◆ Մօտ օրերս Թիֆլիսում վախճանվել է «Новое Обозрѣніе» լրագրի նախկին հրատարակիչ իշխան Զախարի Րէվազօվիչ Թումանօվը:

◆ Այսօր լոյս կը տեսնի վրացերէն լեզուով մի նոր օրաթերթ «Ցիսարտկէլա» (Ծիածան) անունով, Օրօլաձէի խմբագրութեամբ:

◆ Վաղը Թիֆլիսի դումայում քննվելու են. 1) վարչութեան զեկուցումը՝ հողաբաժին յատկացնելու պօլիտեխնիկումի համար, 2) վարչութեան զեկուցումը, որ Նաւթլուղին մօտիկ քաղաքային հողերը կապալով տրվեն երկաթուղային ծառայողներին՝ բնակատեղի հաստատելու համար, 3) քաղաքային գնահատողների ընտրութիւնը և այլն:

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը միջնորդել է իշխանութեան առաջ, որ ձերբակալված քաղաքային ծառայողներ Մամուլօվին, Գանկեվիչին և Բիսլիձէին արձակեն:

◆ Բանտից դեկտ. 14-ին արձակել են Թիֆլիսի դումայի իրաւասու Նիկ. Էլիավային, որին ձերբակալել էին մօտ օրերս:

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան վրացի ծառայողները որոշել են իրանց ռոճիկներից 1%-ը յատկացնել Ի. Ճավճավաձէի անունով կազմվող ֆօնդին:

◆ Թիֆլիսի դումայական ֆինանսական մասնաժողովը երկու նիստերում վերջացրեց քաղաքի եկամուտների նախահաշիւը և ընդունեց վարչութեան նախագիծը մի քանի փոփոխութիւններով: Երեքշաբթի օրից մասնաժողովը կը ձեռնարկէ քննել ծախքերի նախահաշիւը:

◆ Զուգդիդի գաւառապետի օգնական Տէր-Անտօնեանը, ինչպէս հաղորդում են տեղական թերթերը, նշանակված է Քութայիսի ոստիկանապետ:

◆ Ահա երրորդ օրն է, որ շարունակվում են վրաց հոգևորականութեան համագումարի նիստերը Իրօդ քահանայ Օքրօփիրիձէի նախագահութեամբ: Նիստերը տեղի են ունենում դռնփակ. նոյնիսկ մամուլի ներկայացուցիչներին թոյլ չէ տրվում ներկայ լինել: Թէ ինչ նպատակով է վրաց էկզարխը գումարել այս համագումարը, յայտնի չէ: Զարմանալին այն է, ինչպէս ասում է «Իսարի» լրագիրը, որ իրանք պատգամաւորներն էլ չը գիտեն, թէ ինչու են հրաւիրված:

◆ Պետերբուրգում, Թիֆլիսի պետական բանկի շինութեան հարցի նկատմամբ, կանգ են առել Թիֆլիսի քաղ. արխիտեկտոր Օհանջանեանի նախագծի վրա: Նոր շինութեան կառուցման վրա հսկելու է ինքը Օհանջանեանը:

◆ Վաղը, երեկոյեան ժամը 7-ին, մէշչանների վարչութեան շինութեան մէջ կը կայանայ Թիֆլիսի մէշչանների ընկերութեան լիազօրների ընդհանուր ժողովը հերթական հարցեր քննելու համար:

◆ Այսօր, առաւօտեան ժամը 11-ին, վրաց հողային բանկի շինութեան մէջ տեղի կունենայ գրագիտութիւն տարածող վրաց ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը:

◆ Այսօր 2-րդ արական գիմնազիայի շինութեան մէջ (Վելիկօկնեաժեսկի փողոց) կը կայանայ կրօնա-փիլիսօփայական ընկերութեան դասախօսութիւնը: Կ. Լօլիձէն կը դասախօսէ «մարդու բնութեան երկդիմի պատը». սկիզբն է երեկ. ժամը 8-ին:

◆ Բարձրագոյն հրամանով Բագու քաղաքի արտակարգ պահնորդական դրութիւնը երկարացրած է 6 ամսով, այսինքն մինչև 1908 թ. յուլիսի 6-ը:

◆ Ինչպէս հաղորդում է «Бак. Эхо» լրագիրը, շուտով պ. Մառը գնալու է Բագու և դեկտ. 21, 22 և 23-ին Բագուի հասարակական ժողովարանի շինութեան մէջ կը դասախօսէ Անիում կատարած իր պեղումների մասին: Դասախօսութիւնների զուտ արդիւնքը յատկացվելու է Անիում ընդունելութեան տուն շինելու և պեղումների գործը առաջ տանելու համար:

ՖԷԼԻԷՏՕՆ

Ե ր բ

Ինքս ինձ լաւ մտածում եմ, կամ Դալալ-Ղազօյի ասած՝

«Վուր լաւ փիքր իմ անում»,

Գալիս եմ այն համոզմունքին, որ ես յետադիմական եմ:

Ուրիշ կերպ ինչպէ՞ս բացատրել այն, որ ոչ մի կուսակցութեան ո՛չ հաւատում եմ և ոչ էլ պատկանում:

Թէ դաշնակցական չեմ դառնում, ասենք, այդ մասին ինձ արդարացնում եմ՝

Թէ նրանց խօսքն ու գործը այս վերջին տարիներում միմեանց չեն համաձայնում ու դաշնակցում: Այս մէկ:

Երկրորդ՝ որ ճառելով, գրելով նրանք միշտ ազատ որոշումների, ընտրութիւնների կողմնակիցներ են, իսկ երբ պատգամաւորներ ընտրելուն է գալիս, իսկոյն փոխվում՝ կամայականութիւնն են յարգում ու նախադասում...

Բռնութիւնների մասին, տեսնում էք, ձայն չեմ հանում:

Երրորդ՝ որ նրանք մի կողմից թշնամի են իրանց քարոզած, պահանջած գեղեցիկ անձեռնմխելիութեան, միւս կողմից ջերմ բարեկամ—իրանց թշնամի—ազգ կապիտալին:

Բայց միւս կողմից տեսնում եմ նրանց մէջ բաւական առաջադէմ և կրթված բժիշկներ, լեզուանի փաստաբաններ, հմուտ ինժեներ, տեսուչ, ուսուցիչներ և գրական նշանաւոր գործիչներ:

Իսկ ինչպէս հաշտվել այդ ուսեալների հետ, որ երէկ նրանք Հայրիկին քիչ էր մնացել թէ տապալէին կաթողիկոսական գահից, իսկ այսօր նրա անունով Վարազայ ֆօնդի ջերմ պաշտպաններ են հանդիսանում:

— Այժմ հասկացէք և հասկացրէք ինձ,— ասում, խնդրում եմ իմ մի քանի բարեկամ դաշնակցականներին, և նրանք ինձ թէև շատ խելօք բաներ են սկսում պատմել, բայց գլուխս չէ մտնում:

Ուրեմն պարզ է, որ ես յետադիմական եմ:

Ե ր բ

Անցնում եմ Բագու, տեսնում եմ մեր հայ բանւորներին ցրված, քան հազարից եօթը հազար մնացած, շատերին փողոցներում թափառելիս, մի մասը յուսահատ, քաղցած, միւս մասը խուլիգանների փոխված, շանտաժով պարապված, որոնք չեն խորշում գրպաններ կտրելուց, «ռուկի վը վերխ» անելուց... Եւ երբ ակամայ բերանս բաց, կանգնում՝ սրան-նրան, պատահողին հարցնում եմ պատճառը, պատասխանում են.

—Զրո (խակ, կեղծ) ընկերվարականներին հարցրէք:

Որ ընկերվարականին, նրա ո՛ր տեսակին էլ դիմում ես, ասում է, որ ես ջառականներից չեմ, ես իսկականն եմ՝ որ կամ...

Երբ ոչ մէկը յանձն չէ առնում իր կեղծ տեսակից լինելը, այլ անուանում է իրան մեծամասնական, միւսը փոքրամասնական, երրորդը հնչակեան, չորրորդը անջատական և այլն, ինձ մնում է ասել թէ՝

— Ընկեր պատուական, եթէ դուք շիտակ, անկեղծ, գաղափարական գործիչներ էք, եթէ արդարութեան ու հաւասարութեան յարգողներ էք, ինչո՞ւ գործադուլ անողներից աւելի հայ բանւորները պիտի տուժէին և օտարազգի ֆիրմաներից նրանք միայն դուրս վռնտվէին...

Բայց ինձ ասում են, թէ այդ քո խելքի բան չէ։—Ի՞նչպէս։—Հէնց այնպէս, մենք մեղաւոր չենք, որ դու յետադիմական ես։

Ի՞նչ թագցնեմ, ես շատ եմ յարգում Բեբելին ու Ժօրէսին, պէտք է սրանց էլ հարցնեմ, եթէ սրանք էլ արդարացնեն մեր ընկերվարականներին, կը նշանակէ, էլ կասկած չը կայ, որ ես յետադիմական եմ։

Ե ր բ

Ամաչելուց ուզում եմ դառնալ մարդասիրական, ինձ հարցնում են.

— Ինչո՞ւ չես ուզում լինել կուլտուրական։

— Ի հարկէ, — պատասխանում եմ,—թէ կան բաներ, որոնց չեմ կարողանում կուլ տալ։

— Օրինակ։

— Օրինակ,—ասում եմ,—ինչպէս կուլ տամ այն վարմունքը, երբ ամեն տեղ մեր «Ցեցերի» հեղինակի մահվանից յետոյ հոգեհանգիստ էին կատարում, նրա թաղման օրը հրատարակչական սեկցիան խոշոր տառերով իր «Արձագանքում» (Эхо) տեղի ունենալիք մասկարադի յայտարարութիւնն էր տպել։ Ի՞նչպէս կուլ տալ, որ կուլտուրական գեղարուեստական սեկցիան իր անդրանիկ գեբիւտը սկսում է մասկարադով։

— Բայց,—ասում են,—ի՞նչ փոյթ, չէ՞ որ նպատակը բարեգործական էր. կէսը ուսանողների օգտին է։

—Եթէ վաղը նրա թատրօնական սեկցիան փարսեր էլ սկսէր խաղալ, թէկուզ հէնց եկամուտը ամբողջովին պատկանէր ուսանողներին...

— Ոչինչ, միայն թէ նպատակը արդարացնի միջոցը...

Այս հեղինակաւոր պատասխանը լսելուց յետոյ ինձ մնում էր լռել և խոստովանվել, թէ յիրաւի որ ես յետադիմական եմ։

Մոծակ

—

Մ Ե Ր Ե Ս-Ը

(Արտատպվում է դեռ լոյս չը տեսած «Մոծակ» գաւեշտաթերթից)

—

— Այն ի՞նչ կրակ է ու պատուհաս,
Այն ի՞նչ թոյն է, ցաւ ու ժանտախտ,
Որ ջլատում է, անում մաս-մաս
Եւ քանդում է ազգին անբաղդ։
— Ես-ն է, ես-ը մեր անիծեալ,
Միշտ մեր ես-ը տուն-տնաքանդ։

— Այն ո՞վ խլեց գիտակցութիւն,
Լուրջ խորհրդի լողութիւն,
Որ մթնումը խարխափելով՝
Կորցրեց եղած դատողութիւն։
— Ես-ն է, ես-ը այդ խելագար,
Ազգ ազգի դէմ թշնամանող։

— Այն ի՞նչ արջ է կամ ի՞նչ գազան,
Հէնց որ լակի՝ կանցնի արեան,
Որի առաջ մեծ հրճուանքով
Խունկ է ծխում մեր ոստիկան։
— Խուլիգանն է ազգայնական
Մեծ ես-երի արդիւնք, պաշտպան։

— Այն ո՞վ է, որ գործ օգտակար
Միշտ կը դարձնի կաղ ու տկար,
Երբ ինքը չէ ձեռնարկողը,
Կամ չեն լիզում ոտքի հողը։
— Ես-ն է, ես-ը մեր խայտառակ,
Ամեն լաւ գործ միշտ տապալող։

— Այն ո՞վ է, որ ծովը կը տան
Միշտ կուզի նա Մեծ-Ովկիան,
Իսկ երբ բախչես աշխարհը ողջ
Տիեզերքը կուզի ամբողջ։
— Ես-ը, ես-ն է ազգայնական
Ուռած, անկուշտ և փառասէր։

— Այն ո՞վ է, որ բիւրօկրատ չէ,
Հարուստներին բարեկամ չէ,
Խօսքով ուրիշ, գործով ուրիշ,
Կարած մատից երբէք աղ չէ։
— Այդ մեր ես-ն է կուսակցական՝
Իր նը մարված դաւանանքով։

— Այն ո՞վ է միշտ, որ ասում է
Գործ մեծ ընտիր եղբայրական,
Եւ իսկական առջութիւնը
Հռչակում է պաsrիos-ական։
— Այդ մեր ես-ն է գայլի մորթով՝
Ազգը զոհող իր շահերին։

— Այն ի՞նչ է, որ գետինն անցնի՝
Ծաղկած լեռ, դաշտ կը չորացնի,
Իսկ թէ յանկարծ մտաւ ծովը՝
Ողջ ցամաքը չիք կը դարձնի։
— Այդ մեր ես-ն է, գետինն անցած,
Բիսմարկական և աւերիչ։

— Իսկ կոտորած, սև հալածանք,—
Պատերազմի, կուռի պարծանք,—
Ո՞վ դարերով ցանեց, սփռեց,
Թշնամութեամբ աշխարհ լցրեց։
— Այդ մեր ես-ն է, դաժան հրէշ
Որ չի մեռնում թէ ազատվենք։

Մոծակ

Ք Ա Ղ Ո Ւ Ա Ծ Ք Ն Ե Ր

ԿԻԵՎ։ Կենտրոնական պօստային գրասենեակում, նամակադրոշմների բաժնում երևան հանվեց 14,000 րուբլու յափշտակութիւն։

ՎԱՐՇԱՎԱ։ Լեհական թագաւորութեան հրէական ազգային կլուբը իր բոլոր բաժանմունքներով փակվեց։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Դումայական մատակարարական և նախահաշուի մասնաժողովները միացեալ նիստում, քննելով ներքին գործերի մինիստրի առաջարկը՝ 15,182,000 րուբլի յատկացնելու անբերրիութիւնից փչացած ազգաբնակութեան համար, որոշեցին ընտրել փոխ-մասնաժողովներ և յանձնարարել նրանց՝ քննել բոլոր թւերը և համապատասխանեցնել նրանց մինիստրութեան փաստաթղթերին։

Պետերբուրգի դատաստանական պալատի յատուկ ատեանում, դասակարգային ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ, սկսվեց ադնուականներ՝ Մուրոմցեվի, իշխան Դոլգորուկովի, Գրեդէսկիւլի, իշխան Շախօվսկու և այլոց գործի քննութիւնը։ Յիշեալ անձինք մեղադրվում են քրէական պատժագրքի 129-րդ յօդուածով։ Նախագահում է պալատի գլխաւոր նախագահ Կրաշէննիկովը, մեղադրում է դատախազի օգնական Ջիբէրտ։ Պաշտպանում են Պետերբուրգի և այլ քաղաքների 50-ից աւելի փաստաբաններ։ Իբրև դատապարտվածներ դատարանին են յանձնված 169 հոգի, որոնցից 11-ը բացակայ է, իսկ երկուսը մեռել են։ Բոլորն էլ մեղադրվում են այն բանում, որ, մտադրվելով Ռուսաստանի ազգաբնակութիւնը դրդել՝ ապստամբվելու և օրէնքին չը հպատակվելու՝ մի առանձին կոչ հրատարակելով ժողովրդին, նախօրօք համաձայնվելով և պայմանաւորվելով գործել միասին, 1906 թ. յուլիսի 10-ին Վըբօրգ քաղաքում կազմեցին յիշեալ կոչը՝ Ռուսաստանի ազգաբնակութեան մէջ տարածելու համար և վերնագիրը դրին «Ժողովրդին ժողովրդական ներկայացուցիչներից»։ Այդ կոչով նրանք յորդոր են կարդում ազգաբնակութեան չը վճարել պետական և հասարակական հարկերը և զինուորներ չը տալ պետական ծառայութեան համար, և հէնց իրանք մեծ քանակութեամբ տարածեցին այդ կոչերից Ռուսաստանի սահմաններում։

Գործի առիթով կանչված են 50 վկաներ։

Մեղադրական ակտը կարդալուց յետոյ, նախագահը հարց տուեց. «ընդունո՞ւմ են մեղադրեալները իրանց մեղաւոր լինելը». պատասխան ստացվեց. «ո՛չ, մենք մեզ մեղաւոր չենք ընդունում բնաւ»։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Զինուորական դատարանը «Պոտեմկին» զրահանաւի ապստամբ նաւաստիներից երեքին դատապարտեց տաժանակիր աշխատանքների 12—15 տարով, 16 հոգու բանտարկութեան՝ զանազան ժամանակներով։

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ։ «Մանջուրիա» նաւի ապստամբ նաւաստիներից 53-ը մեղաւոր ճանաչվեցին, որոնցից 5-ին զինուորական դատարանը դատապարտեց հրացանազարկութեան, 6-ին՝ տաժանակիր աշխատանքների, 16-ին՝ բանտարկութեան, 26-ին՝ պատժիչ զօրամասերի բերդակալ անրում. 20 հոգու արդար ճանաչեց։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Իկիկէից (Չիլի) հաղորդում են, որ զօրքերը ընդհարվել են գործադուլ բանուորների հետ։ Զօրքերը կրակել են գնդակացիրներից և սպանել են մօտ 200 գործադուլ բանուորների։

ՀԱԱԳԱ։ Կաբինէտը ամբողջ կազմով հրաժարական տուեց։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՆ

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՋԻԿՕՎԱՆԻ—$9^1/_2$—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Ե. Կ. ԽՕԴՆԵՎԱ—$9^1/_2$—2 ժ. ատամի հիւ.
Ջ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց ծաղկահատ.։
Կ. Ի. ԳՋԵԼԻԵՎ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՇՉԵՐԲԻՆԱ—$1^1/_2$—2 ժ. մանկաբարձութեան։
Գ. Յ. ԳՈՒՐԳԵՆՕՎ—11—12 ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ա. Յ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ—6—7 ժ. վիրաբուժ., վեներական, միզասեռ և մորթու հ.
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

Բ Ժ Ի Շ Կ
Ա. ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆ
Ն Ե Ր Ք Ի Ն
Հիւանդութիւններ
Ընդունելութիւն | 10—12 առաւօտ. 6— 7 երեկ.
Բոիշչեվսկի փող. № 22.
(ամ. օ.) 10—4

Բ Ժ Ի Շ Կ
Գ. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
Ներքին եւ երեխայոց, առանձնապէս ստամոքսի եւ աղիքների հիւանդութիւններ։
Ընդունելութիւն ամեն օր | 12—1 ժ. առաւօտեան 5—7 ժ. երեկոյեան
Միքայէլեան փողոց տ. Ճավճավաձէի № 36.
(ա.օ.) 63—100

Բ Ժ Ի Շ Կ
Ա. Միխիթարեանց
Ընդունում է հիւանդներին. մասնագիտութիւն՝ սիֆիլիս, միզային, վեներական և մորթու հիւանդութիւններ. առաւօտեան 12—2 ժ., երեկ. 5—7 ժ., Սօլօլակ, Բեհբութեան փողոց № 33։
(ա. օ.) 64—160

Կիրակի, դեկտեմբերի 16-ին,
ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ
կ ա յ ա ն ա լ ո ւ է
Թիֆլիսի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան օգտին
ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԷՍ
„ԿԱՊՈՅՏ ՄԻՐԱԺ“
ԾՐԱԳԻՐ

Վիճակախաղ արժէքաւոր իրեղէններով. պետական գանձարանի 1 տոմս 50 ր. արժողութեամբ իր կուպօններով, սերվիզ, հեշտանեւ նիկելից, վազեր և այլն. սինեմատօգրաֆ՝ տիկ. Իվանիցկու ղեկավարութեամբ. յաւերժահարսը այրում, պտտվող սեղան՝ հետաքրքիր սիւրպրիզներով, անագին կօտիլիօն։

Մանրամասնութիւնները կը լինեն աֆիշաներում։

Հետաքրքրաշարժ դիմակը հասարակութեան որոշմամբ կը ստանայ ՊՐԻԶ (ընծայ)։ Բոլոր ներկայ եղողներին խնդրում են ունենալ իրանց վրա մի որևիցէ նկատելի իր բաց-կապոյտ գոյնի (զգեստ, դօմինօ, դիմակ, բանդ, ծաղիկ, ժապաւէն, փողպատ և այլն), հակառակ դէպքում 50 կ. տուգանքի կենթարկվեն։

Երաժշտութ. եւրօպական և ասիական

Սկիզբն է ժամը 9-ին երեկոյեան

Մուտքի տոմսակների գինն է 2 ր. 10 կ.։ Ուսուցիչների, վարժուհիների և ուսանողների համար—1 րուբլի։ Տոմսակները ծախվում են Ընկերութեան գրասենեակում, Абасъ-Абадская № 7. Նոյն գրասենեակում շնորհակալութեամբ ընդունվում են նուիրատուութիւններ վիճակախաղի համար։
(շ. կ.) 2—2

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ
Երկուշաբթի, դեկտեմբերի 17-ին,
Հայ դերասանական խումբը
ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՕՆՈՒՄ
ի պատիւ Յ. ԱԲԵԼԵԱՆԻ 25-ամեայ բեմական գործունէութեան
կը ներկայացնէ

I
ՈՒՐՈՒԱԿԱՆՆԵՐ
Դրամա Իբսէնի (III գործ.)

II
ԱՐՑՈՒՆՔԻ ՀՈՎԻՏԸ
Դրամա Աճարոնեանի (I գոր.)

III
ԿՐԻՋԻՆՍԿՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ
Կոմ. Սուխօվօ Կօբիլինի (II գործ.)
Երկրորդ և երրորդ գործողութիւնների միջնարարին կը կայանայ յօբելեանական հանդէսը։
Մասնակցում է ամբողջ խումբը
Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8-ին
Տոմսակները կարելի է ստանալ կասսայում։
(շ. կ.) 2—2

ԺԲ. ՏԱՐԻ
„ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ“

Գիտնական հասարակութեան համար անհրաժեշտ դարձած և նոյնին գնահատման արժանացած է արդէն։ Ուստի ամսաթերթիս ԺԲ. տարեշրջանը թեւակոխելուն առիթով կը յայտարարենք, թէ «Հանդէս Ամսօրեայ իր պարզ արտաքինը և լուրջ ներքինը պիտի չը փոխէ. պիտի չը զբաղուի ընթանալ այն շաւղէն, զոր իրեն գծած է հայ գիտնական աշխարհին պահանջը։ Այս պահանջը գոհացնել խմբագրութիւնս իր քաղցր պարտքը կը համարի։ Այս պատճառով ամեն կարելի հոգ ու խնամք պիտի տարուի, որ թերթս առաւել ճոխ ու բազմակողմանի բովանդակութեամբ մը առաջիկայ տարին ալ բոլորէ։

Տարեկան բաժնեգինն է 15 ֆր.—6 րուբ.։

Խմբագրութեան հասցէն՝ Redaction de la Revue «Handes», Vienne (Autriche) VII/2. Mechitharistengasse 4.
(կ չ.) 1—4

Բացված է բաժանորդագրութիւն 1908 թ. (առաջին տարի)
ՆՈՐ-ԱՇԽԱՐՀ
Գրական, քաղաքական եւ հասարական պատկերազարդ շաբաթաթերթ
(Ազատամիտ անկուսակցական օրգան)
ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ
Ռուսաստան . . . . . . 4 րուբլի
Արտասահման . . . . . 5 րուբլի
Առանձին համարը ամեն տեղ 10 կ.
Տարեկան բաժանորդ գրվողները կը ստանան ՁՐԻ ՊՐԷՄԻԱ
ՆԱԺԻՇՏԻ ՕՐԱԳԻՐԸ
Օգտաւ Միրբօյի յայտնի և հետաքրքիր գրուածքը, շքեղ հրատարակութիւն,
ԱՌԱՆՁԻՆ ԱՐԺԷ 1 Ր. 50 Կ.
«Նոր-Աշխարհում» կը տպագրվեն յայտնի փիլիսօփաների գրուածքները և կենսագրութիւնները՝ Նիցշէի, Հէգելի, Սպինօզայի, Շօպէնհաուէրի, Պրուդօնի, Բակունինի, Տօլստօյի, Կրապօտկինի և ուրիշների։
Յունվարի սկզբից կը տպագրվի իտալացի յայտնի հրապարակախօս և երգիծաբան ԳՕԼԻԱՐԴՕՅԻ
«ԱՐԿԱԾՆԵՐ ԼՈՒՍՆԻ ՎՐԱ» (ֆանտազիան)
«Նոր-Աշխարհում» կը տպագրվեն գեղարուեստական նկարներ, հասարակական գործիչների պատկերներ և ծաղրանկարներ։
«Նոր-Աշխարհին» աշխատակցելու են որոշ ուղղութեան գրողներ։
Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ, редакція журнала «Норъ-Ашхаръ» Водоподъемная ул. № 8 (Чугуретъ).
Խմբագիր-հրատարակիչ՝ ԳՐԻԳՈՐ ՃԷՊԷՅԵԱՆ
(ու. կ.) 1—4

Կիրակի, դեկտեմբերի 23-ին 1907 թ.
ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ
ՅՕԳՈՒՏ
ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Տեղի կունենայ
ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ ԵՐԵԿՈՅԹ
Կը ներկայացնեն օպերաներից մի քանի տեսարաններ հայերէն լեզուով Ա. Մանուկեանի.
I. «ԱԻԴԱ» օպերայից՝ II գործողութեան ա. պատկեր, մասնակցութեամբ տ. Ստեփանեանի, օր. Մէլիք-Բարախանեանի և սիրողների երգեցիկ խմբի.
II. «Տրուբադուր» օպերայից, IV գործ., մասնակցութեամբ Նօրեկի, և Պալեևի ղեկավարութեամբ։
ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ ԵՒ ՊԱՐԵՐ։
Խնդրում են բոլոր այցելուներին ծաղիկներ ունենալ. այս կարգադրութիւնը չը կատարողները ենթարկվում են 20 կոպէկ տուգանքի։
Դահլիճը շքեղ զարդարված կը լինի ծաղիկներով ու կանաչով. ծաղկեայ կիօսկներ և բուֆէտ։
ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲ
ԳՈՅՆԶԳՈՅՆ ՃԱՃԱՆՉՆԵՐ
Սկիզբը երեկոյեան ժամը 9-ին։
Տոմսակների գինն է 2 ր. 20 կ., ուսանողների համար 50 կոպ.։
Տոմսակները նախօրօք կարելի է ստանալ Արտիստական ընկերութեան կասսայում։
Ռեժիսեօր՝ պ. ԲԵԼՍԿԻՅ
(2, 9, 12, 16, 20, 23) 3—6

ՖԻՆԱՆՍՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ ԳՏՆՎՈՂ
ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ
Հեղինակ «Առևտրական, գործարանական և նաւթարդիւնաբերութեան հաշուապահութեան ձեռնարկի», որ ֆինանսների մինիստրութեան ուսումնասիրական բաժնի կողմից ընդունված է իբրև օժանդակ ձեռնարկ առևտրական դպրոցներում և նրանց գրադարաններում։
ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՆ
ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ անձանց, գործնական ձևով հաշուապահութիւն և ուրիշ մասնագ. առարկ.
Ներկայ տարվայ կուրսերում բացի սովորական մասնագիտական առարկաներից աւանդվելու է ձրիաբար քաղաքական տնտեսութիւն (политическая экономія) և որոշ վճարով կաժաւոր սղագրութիւն (стенографія)։
Ընդունելութիւնն ամեն օր, ժամը 4-ից մինչև 7-ը երեկոյեան, 9-ից մինչև 10-ը առաւօտեան։ Պարապմունքներն սկսվելու են 1908 թ. յունվարի 15-ից, պարբերաբար ամեն 4 ամիս, ամենայն օր ճաշից յետոյ։ Ծրագիրը ուղարկվում է ձրի։
Դասընթացքը աւարտողներին տրվում են, ֆինանսների մինիստրութեան թոյլատրած ծրագրի համաձայն, ատտեստատներ։
Դրանից անկախ՝ բացված է քիչ պատրաստականութիւն ունեցող անձերի համար առանձին լրացուցիչ և կրկնողութեան կուրսեր ռուսաց լեզուի և թուաբանութեան համար։
Ցանկացողներին խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրին Թիֆլիսում. Н. В. Абраамяну, Николаевская ул , № 22, ամենայն օր։
Վերևում յիշած ձեռնարկը ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր գրավաճառանոցներում։ Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստի ծախս վճարելու։ ԳԻՆՆ է 3 ր. 50 կոպէկ։
(կ. ե. հ.) 3—15

ԹԻՖԼԻՍԻ ՆԱՒԹԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
Սրանով պատիւ ունի հրաւիրելու պ. պ. բաժնետէրերին
Արտակարգ ընդհանուր ժողովի
որը կայանալու է ներկայ 1907 թւի դեկտեմբերի 30-ին, կիրակի օրը առաւօտեան ժամը 11-ին, ընկերութեան գրասենեակում, Սօլօլակսկայա փողոց, տուն Արաֆելովի, № 9.
Պարապմունքի առարկաները լինելու են հետևեալ հարցերը՝
1) «ԱՆՕՆԻՄ» նաւթարդիւնաբերական ընկերութեան մէջ մասնակցելը.
2) Նոր նաւթարդիւնաբերական հողաբաժիններ առնել կամ կապալով վերցնելը։
(դ. 16, 23, 30) 1—3

Электропечатня «ЭКОНОМІЯ» Авакъ Мугдусіакоповъ съ С-ми. Большая Ванкская ул. д. Семинаріи № 3.